

MTA¹11 Teknik Elemanlar, Maaş ve Fiyat Artışları

Toplum yaşamını ilgilendiren konularda, toplumbilim alanında yöntemi, bakış açılarını ve alternatif çözümlerini ekonometrik ve istatistik tablolarla boğmak, bir uçtan diğer uca savrulmak ve düşündüğünün tam zıddı sonuçlara ulaşma olasılığını içerir. Ancak» özellikle yaşadığımız ve 40 bin dolayında ölü, yaklaşık 30 bin yaralı, 175 bine yakın yıkılmış ve hasarlı komut ve 600 bine ulaşan evsiz ve milyarlarca dolarlık ekonomik kayba yolaçan 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerinin ardından, bu yıkımlar gerekçe gösterilerek gündeme getirilen ve "İstikrar Paketi"» "Stand-by Çerçevesi"» tanımları ile yaşamımızda yıkımlar yaratmaya yönelik ekonomik önlemlerin gerçekte bu depremler oluşmasaydı da yürütüleceğini,, bir diğer deyişle 1999 yılı içi gelişmelerin bir bölümünü çizelgeler yardımı ile aktarmak kaçınılmaz

görüyoruz. Depremlerin oluşturduğu yıkım tablosu kaynak aktarmanın bir görünür gerekçesi olarak alınmıştır diyebiliriz rahatlıkla., Milyarlarca dolara varan silah alım ihaleleri, nükleer vb enerji ihaleleri girişimleri, üretim alanlarına değil verdiği borçtan para kazanan kesimlere kaynak aktarımı yıllardır uygulanagelen politikaların gitgide artan ivme ile sürdürüldüğünü gözönüne sermektedir., Bu kaynak aktarma politikası özelleştirme, yatırımsızlık, yüksek vergi, düşük ücret, düşük istihdam,, hantallaştırılmış ekonomik yapı ve vergi ve gelir uçuşurumu olgusunu üretmektedir. Depremler gerekçe gösterilerek dolaylı-dolaysız vergiler, resim ve

harçlarda yapılan yüksek oranlı artışlar, çalışanlar düzleminde bir "Vergi Depremi"» yaratmış, maaş ve ücretlerin düşük tutulması,, kaynak aktarmanın doğurduğu yapısal bir sorun olan enflasyon karşısında buldukları konumdan da düşük bir noktaya gerilemeleri sonucunu doğurmuştur.

Bu yazıda bu kaynak aktarma ve yoksullaş(tır)ma sürecinin sadece dar bir çalışanlar kesimi (MTA'daki teknik çalışanlar) üzerindeki etkileri irdelenmeye çabalanacaktır.

Çizelge 1'de MTA'da çalışmakta olan 1/4. derecedeki bir teknik elemanın 1998 Aralık ayındaki toplam gelirinin 164 2:52 000 TL olduğu ve 1999 yılı içindeki maaş farkları, ik.ramiye ve vergi iadesi ödemeleri gelirden artışlara neden olsa da,, Aralık 1999 ayında gelir toplamının 240 310

Çizelge 1: MTA 'da 1/4 Kadım Dereceli Bir Teknik Çalışmanın 1999 Yık İçi Gelir Gelişimi

Aylar	Brüt Maaş	Kesinti	Net Maaş	İkramiye	Maaş Farkı	Vergi İad.	Topl Gelir	Değişim % Önc Ay=100	Değişim % Ara '98=100
Aralık '98	208966000	44714000	164252000	--	--	--	164252000	100.00	100.00
Ocak '99	252734600	52766800	199967800	65000000	24308400	--	289276200	176.12	176.12
Şubat '99	252734600	52766800	199967800	--	--	11000000	210967800	72.93	128.44
Mart '99	252734600	52766800	199967800	--	--	11000000	210967800	100.00	128.44
Nisan '99	252734600	52766800	199967800	--	--	11000000	210967800	100.00	128.44
Mayıs '99	252734600	52766800	199967800	--	--	11000000	207967800	98.58	126.62
Haz '99	262210800	52973500	209237300	--	--	8000000	209237300	100.61	127.39
Tem '99	327450000	64650500	262799500	78000000	22756300	--	363555800	173.75	221.34
Ağu '99	327450000	64650500	262799500	--	--	--	262799500	72.29	160.00
Eylül '99	327450000	65032000	262418000	--	--	--	262418000	99.85	159.77
Ekim '99	316290000	65015300	251274700	--	--	--	251274700	95.75	152.98
Kasım '99	304890000	66965200	237924800	--	--	--	237924800	94.69	144.85
Aralık '99	304890000	64579700	240310300	--	--	--	240310300	101.00	146.31

Aralık '98-Aralık '99 Yıllık Değişim % 150.06
Bir Önceki Aya Göre (1999 Yılı İç) Değişim % 107.13

3G0 TL'na ulaştığı izlenmektedir. Net maaş dışındaki diğer ödemelerin 1.999 yılı içi aylarına bölünmesi ile Aralık 1999 ayı gelir toplamının 259 810 300 TL'na ulaştığı ise Çizelge* 2'de verilmiştir. Bu iki Çizelge'ye göre yıllık gelir artışları sırası ile % 50.06 ve 58.18 olarak bulunmuştur (1).

Buna karşılık,, 1999 yılı içimde Tekel ürünlerinde ortalama % 172.03, elektrikte % 71.93, LPG'de % 79.40, benzinde %166.38, paket çayda % 115.07, haberleşmede ise %75.0 artış sözkonusu olmuştur (2) (Çizelge 3).

Genel ürün gruplarına bakıldığında, en düşük artışın % 47.15 ile gıda grubunda olduğu görülmektedir (3) (Çizelge 4). Ancak bu noktada özellikle yaz aylarında sözkonusu olan düşüşlerin ortalama artış oranını düşürdüğü bir gerçektir. Buna karşılık, et ve paketlenmiş kuru gıda ürünleri ile kahvaltılık ürünlerin fiyatlarındaki artışların ulaştığı boyut burada anılması gereksiz olacak ölçüde açıktır. Çizelgede, tekel ürünleri dışında en yüksek artışların özel ulaşım araçları tamir ve bakımı, konut kirası, ulaşım giderleri ve eğitim araçları alanlarında gerçekleştiği izlenmektedir.

Çizelge 2, 3 ve 4'ün birlikte değerlendirilmesi sonucunda, Aralık 1998-Aralık 1999 arası yıllık maaş artışının aynı dönem! içinde yaşadığımızda birincil ödemdeki değişik ürünlerin fiyatlarının artışı karşısındaki reel gerileyiş değerleri Çizelge 5'te izlenebilir. Reel maaş erimesinin bir diğer

Çizelge 2: Çizelge 1'deki Maaş Dışı Ödemelerin Aylara Dağılımı Sonucu Gelir Gelişimi

Aylar	Net Maaş	İkramiye	Maaş Farkı	Vergi İad.	Topl Gelir	Değişim % Önc Ay=100	Değişim % Ara '98=100
Aralık '98	164252000	--	--	--	164252000	100.00	100.00
Ocak '99	199967800	12000000	4000000	3500000	219467800	133.62	133.62
Şubat '99	199967800	12000000	4000000	3500000	219467800	100.00	133.62
Mart '99	199967800	12000000	4000000	3500000	219467800	100.00	133.62
Nisan '99	199967800	12000000	4000000	3500000	219467800	100.00	133.62
Mayıs '99	199967800	12000000	4000000	3500000	219467800	100.00	133.62
Haz '99	209237300	12000000	4000000	3500000	228737300	104.22	139.26
Tem '99	262799500	12000000	4000000	3500000	282299500	123.42	171.87
Ağu '99	262799500	12000000	4000000	3500000	282299500	100.00	171.87
Eylül '99	262418000	12000000	4000000	3500000	281918000	99.86	171.64
Ekim '99	251274700	12000000	4000000	3500000	270774700	96.05	164.85
Kasım '99	237924800	12000000	4000000	3500000	257424800	95.07	156.73
Aralık '99	240310300	12000000	4000000	3500000	259810300	100.93	158.18

Çizelge 3: 1999 Yılı İçinde Seçilmiş Ürünlerde Fiyat Artışı Gelişimi

Ürün Grubu	Ürün Adı	Aralık'98 Brm Fiy. (TL)	Aralık '99 Brm. Fiy.(TL)	Değişim % Aralık'98=100
Tekel Maddeleri	Tekel 2000	275000	650000	136.36
	" " (Kısa)	200000	550000	175.00
	Kısa Filtreliler	100000	275000	175.00
	Uzun Filtreliler	120000	325000	170.83
	Yeni Rakı (70 cl)	1250000	3500000	180.00
	" " (35 cl)	700000	2000000	185.71
	Şarap (75 cl)	300000	850000	183.33
Elektrik (KwS)		21770	37430	71.93
LPG	12 Kg Ev Tipi	2210000	3995000	80.77
	Piknik Tüp	410000	730000	78.05
Benzin (Lt)	Normal	197000	530400	169.24
	Süper	211000	554200	162.65
	Kurşunsuz	207000	553200	167.25
Çay	Rize (100 gr)	150000	325000	116.67
	Rize (500 gr)	725000	1550000	113.79
	Filiz (500 gr)	895000	1940000	116.76
Haberleşme	Yurtiçi Mektup	75000	150000	100.00
	Telefon (Kontür)	10000	15000	50.00

Çizelge 4: 1999 Yılı İçinde Genel Ürün ve Hizmet Gruplarında Fiyat Artış İndeksleri (1994=100)

Ürün Grubu	Aralık '98 İndeks Değeri	Aralık '99 İndeks Değeri	'98 Sonu-'99 Sonu Yıllık Değişim %
Gıda	1448.60	2131.60	47.15
İçki-İçecek	1375.20	2446.90	77.93
Sigara	1014.80	2587.60	154.99
Giyim	1467.50	2114.10	44.06
Ayakkabı	1695.10	2489.20	46.85
Konut Kirası	1691.00	3251.30	92.27
Konut Giderleri	2024.00	3780.70	86.79
Yakıt-Elektrik	1326.80	2370.60	78.67
Elk. Ev Eşyaları	1127.80	1777.30	57.59
İlaç-Tıbbi Ürün	1235.10	1885.40	52.65
Tıp Hizmetleri	1792.30	3350.80	86.96
Ulaşım Giderleri	1515.20	2962.10	95.49
Öz. UİP. Ar. Tam. ve Bak.	1417.80	3244.10	128.81
Özel Ulaşım Araçları	1501.60	2391.70	59.28
Gazete-Kitap	1791.60	2856.30	59.43
Eğitim Hizmetleri	1984.30	3482.90	75.52
Eğitim Araçları	1705.40	3337.20	95.68
Dışarıda Yemek	1602.20	2564.60	60.07
Kişisel Bakım	1415.50	2368.20	67.30
Haberleşme	1213.40	1783.10	46.95

Ürün/Hizmet Grubu	Fiyat Artış Oranı (%)	Maas Artış Oranı (%) (Çizelge 2'den)	Reel Maas Mutlak Gerileme %	Reel Maas Oransal Gerileme %
Gıda	47.15	58.18	+11.03	
Tekel	172.03	58.18	113.85	195.69
Elektrik	71.93	58.18	13.75	23.63
LPG	79.40	58.18	21.22	36.47
Benzin	166.38	58.18	108.20	185.97
Haberleşme	75.00	58.18	16.82	28.91
Giyim	44.06	58.18	14.12	
Ayakkabı	46.85	58.18	11.33	
Konut Kirası	92.27	58.18	34.09	58.59
Konut Giderleri	86.79	58.18	28.61	49.17
Yakıt-Elektrik	78.67	58.18	20.49	35.22
Ulaşım Giderleri	95.49	58.18	37.31	64.13
Özel Ulaşım Araçları	59.28	58.18	1.10	1.89
Öz. Ul. Arç. Ta. ve Bak.	128.81	58.18	70.63	121.40
Gazete-Kitap	59.43	58.18	1.25	2.00
Eğitim Hizmetleri	75.52	58.18	17.34	29.80
Eğitim Araçları	95.68	58.18	37.50	64.45
Tıp Hizmetleri	86.96	58.18	28.78	49.47
Kişisel Bakım	67.30	58.18	9.12	15.68

ölçülmesini dolar karşısında izlemek olasıdır. Aralık 1998 ayında 1 \$= 321300 TL ve aylık net maaş 511.21 \$ iken, Aralık 1999 ayında 1 \$= 540 TL ve aylık toplam gelir 1'e göre 444.56, Çizelge 2'ye göre ise 480.64 \$ düzeyinde kalmıştır. Bu verilere göre gelirin dolar karşısındaki

reel kaybı sırası ile % 13 ve % 6 dolaylarındadır. Bu veriler baz alındığında politik-bürokratik yapılaşmanın 1, Dereceden bir teknik elemanın gelir düzeyini 450-500 \$ aralığında tutmayı amaç edindiğide ortaya çıkmaktadır.

Reel maaş gerilemesini son bir ölçüleme de, fiyatların ve gelirlerin 1.999 yılı içinde aylara göre gelişimini izleyerek yapılabilir (4) (Çizelge 6), Bu Çizelge, 1994=1,00 alınarak oluşturulmuş bir çizelgedir ve aylık indeksler, sadece 1999 yılı içi artışları izleyebilmek için Aralık 1998=100 bazında dönüştürülmüştür. Çizelgedeki gerçek indeks değerleri ise 1994 yılından günümüze fiyat artış koşulları nı yeterince açıkladığından bu konuya girilmemiştir.

Ürün/Hizmet	Ara '98	Ocak '99	Şubat '99	Mart '99	Nisan '99	Mayıs '99	Haz '99	Tem '99	Ağu '99	Eylül '99	Ekim '99	Kasım '99	Ara '99
Gıda	100.0	104.4	108.0	113.4	119.6	117.3	114.3	115.9	117.5	123.2	133.0	139.6	147.2
Sigara	100.0	100.0	100.0	101.5	109.7	116.7	123.6	130.5	130.5	156.4	156.4	157.8	255.0
Giyim	100.0	96.7	94.2	93.8	104.2	113.8	117.8	114.9	112.7	118.4	132.7	140.8	144.1
Ayakkabı	100.0	98.6	97.3	96.7	102.1	110.3	114.6	113.9	113.0	122.4	134.5	141.7	147.0
Kira	100.0	107.1	111.7	116.2	121.8	128.2	136.9	142.5	151.4	162.2	175.1	181.1	192.3
Konut Giderl.	100.0	104.3	108.0	112.1	120.2	124.1	126.7	147.2	153.7	157.0	164.9	177.8	186.8
Elk-Yakıt	100.0	104.3	108.8	113.2	118.0	123.1	128.7	136.2	146.2	154.2	161.4	167.0	178.7
Elk Ev Eşyaları	100.0	107.3	107.5	112.6	118.1	122.4	125.9	134.1	135.6	149.8	151.4	156.2	157.6
İlaç vb	100.0	100.1	100.3	119.7	119.9	120.0	120.0	120.1	136.9	137.0	144.6	152.4	152.7
Tıp Hizm	100.0	125.5	133.2	138.1	138.7	141.0	144.8	176.8	183.1	184.1	184.7	185.9	187.0
Ulaşım Gid	100.0	109.2	111.9	114.6	116.5	122.8	138.2	150.8	154.8	167.9	175.6	184.3	195.5
Özel Araç Bk	100.0	104.1	108.6	117.0	127.9	134.6	146.4	166.2	181.4	190.1	198.5	212.8	228.8
Gazete-Kitap	100.0	106.9	113.6	118.0	122.3	130.2	134.1	143.1	147.3	153.6	158.0	158.6	159.4
Eğt Hizm	100.0	100.2	100.3	100.9	100.9	100.9	101.1	101.2	162.5	175.4	175.4	175.5	175.5
Eğt Arç	100.0	100.2	100.3	100.3	100.3	100.3	100.3	100.3	101.7	194.7	195.2	195.4	195.7
Kişisel Bakım	100.0	105.9	111.1	114.1	118.4	123.4	129.4	137.0	143.1	150.0	154.9	161.8	167.3
Haberl.	100.0	107.3	107.4	111.4	111.6	115.5	115.5	116.1	116.1	176.1	126.9	137.2	147.0
Toplam Gelir 1	100.0	176.1	128.4	128.4	128.4	126.6	127.4	221.3	160.0	159.8	153.0	144.9	146.3
Toplam Gelir 2	100.0	133.6	133.6	133.6	133.6	133.6	139.0	171.9	171.9	171.6	164.9	156.7	158.2